

A Magyarországra beáramló kínai működőtőke az UNCTAD által meghatározott magyarázó változók tükrében

The Chinese inward FDI in Hungary in light of the UNCTAD explanatory variables

Fazekas Gábor¹ PhD hallgató / Gabor Fazekas PhD student

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar / University of Pécs, Faculty of Economics

ABSZTRAKT: A publikáció témáját annak a kérdésnek megválaszolása adja, hogy mely makrogazdasági tényezőknek köszönhető a kínai működőtőke-beáramlás. A függő változó az UNCTAD által kijelölt tőkevonzóképeséget reprezentáló makrogazdasági mutatók alapján került tesztelésre. A vizsgálat tárgya alapvetően a kínai tőkeállomány (stock) és a tőkemozgás (flow) volt. Megállapításra került, hogy kizárólag csak az állomány esetében mutatható ki releváns kapcsolat, a tőkemozgás alakulását nem befolyásolták a makrogazdasági mutatók alakulásai. A jelenlegi információk alapján a Magyarországra irányuló kínai működőtőke-beáramlásról viszonylag kevés statisztikai elemzés készült. A tanulmány ezt a hiányt próbálja pótolni, amit remélhetőleg több hasonló is követ majd a jövőben.

KULCSSZAVAK: Kína, működőtőke, korreláció-analízis, UNCTAD magyarázó változók

ABSTRACT: The main task of this article is to identify the macroeconomic factors defining Chinese FDI. The dependent variable was tested by the macroeconomic elements set by UNCTAD defining the ability to attract foreign capital. Fundamentally the subject of the test was the Chinese FDI stock and flow. It has been proved that a relevant correlation exists in terms of stock exclusively since the flow has not been influenced by the evolution of the macroeconomic factors. According to current knowledge there is a shortage of statistical analyses about the Chinese inward FDI in Hungary. The recent study is about to fill this gap and hopefully other similar studies will be published in the future.

KEYWORDS: China, FDI, correlation analysis, UNCTAD explanatory variables

¹ fagabor@freemail.hu

Bevezetés

A mai magyar gazdaság erősen támaszkodik a beáramló külföldi működőtőkére, ebből következően a tőkevonzó képesség javítása alapvető feltétele a gazdasági válságból való kilábalásnak és a növekedés beindításának. Kína az elmúlt évtizedekben óriási fejlődésen ment keresztül és az ázsiai országból származó működőtőke – jelentős állami kontroll mellett – 2002 óta folyamatosan áramlik be a világ minden pontjára. Összehasonlítva más nemzetekkel, ma Magyarországon a kínai tőkeállomány még marginális szerepet tölt be, ugyanakkor kézenfekvő azoknak a hazai makrogazdasági tényezőknek a vizsgálata, melyek befolyásolják a kínai FDI² beáramlást.

A nemzetközi szakirodalmat böngészve is kevés a kínai működőtőke-beáramlással kapcsolatos empirikus elemzés [Poncet, 2009], melynek sokféle oka lehet. Az egyik az, hogy ma még Kínát inkább tőke importáló és nem exportáló országnak tartják, ezért a tudomány figyelme sem fókuszált eléggé a kérdéskör kutatására. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a Kína világgazdasági szerepének erősödésével ez a helyzet valószínűleg változni fog, mivel az elmúlt évtizedek során a kihelyezett tőke nagysága egyre jelentősebb, bár még mindig nem éri el a gazdasági erejéhez mért pozícióját.

A szakirodalomban a külföldi működőtőkére ható tényezőket különböző módon csoportosítják. Ebben az elemzésben az UNCTAD által meghatározott tényezők kerülnek fókuszba, melyek segítségével feltérképezhető, hogy az egyes makrogazdasági mutatók miként hatnak a kínai tőkeállományra (stock), illetve a tőkemozgásra (flow). Ebben az elemzésben nem szerepelnek a Hongkonggal kapcsolatos adatok, mivel a hivatalos statisztikák és a vizsgált szakirodalom is teljesen külön kezeli Hongkongot és Kínát. Magyarországon 2001 előtt nem létezett a működőtőke befektetésekre vonatkozóan ország és ágazati bontás, következésképpen a vizsgált periódus 2001 és 2012 közé esett.

A lenti ágazati adatok alapján látható, hogy jellemzően egyéb tőkén jelenik meg a forgalom és az állomány is, ami arra enged következtetni, hogy Kína magyarországi befektetései nem klasszikus munkaerő- és kapacitásbővítő befektetések, hanem valójában

² A továbbiakban az FDI (Foreign Direct Investment) és a külföldi működőtőke kifejezéseket szinonimaként használom. Az FDI a külföldi működőtőke-áramlások nemzetközi mérőszáma.

anya- és leányvállalatok közötti tranzakciók. Az egyéb tőke elszámolásának keretei közé az alábbi elemek tartoznak³:

- tulajdonosi hitelek
- fizetett osztalékhoz kapcsolódó követelések, tartozások
- cash-pool és elszámolási számla követelései és tartozásai
- vállalatcsoporton belüli kereskedelmi hitelek
- hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
- egyéb követelések, tartozások

1. táblázat: Kína magyarországi közvetlen tőkebefektetés állománya, 2009-2012
(millió EUR)

	2009	2010	2011	2012
Részvény, egyéb részesedés és újrabefektetett jövedelem	26,5	35,3	30,7	67,8
Egyéb tőke	-19	63,4	-55,7	-2,3
Összesen	7,4	98,6	-24,9	65,4

Forrás: MNB

2. táblázat: Kína magyarországi közvetlen tőkebefektetés forgalma, 2009-2012
(millió EUR)

	2009	2010	2011	2012
Részvény, egyéb részesedés és újrabefektetett jövedelem	0,9	9,7	1,9	55,5
Egyéb tőke	-19,7	90,4	-121,6	55,1
Összesen	-18,8	100,2	-119,6	110,6

Forrás: MNB

Módszertan

Az állomány esetén a részvény, az egyéb részesedés és az újrabefektetett jövedelem adatokat nem lehet külön választani, mivel ezeket az elemeket a saját tőke tartalmazza. Az egyéb tőke állomány az MNB rendszerében csak 2008-tól érhető el, mely lényegében az akkor bevezetett

³ Magyar Nemzeti Bank: Magyarország fizetésimérleg- és külfölddel szembeni befektetésipozíció-statisztikái 2012 (19. old.)

új adatgyűjtési rendszernek volt köszönhető. A továbbiakban csak a részvényt, az egyéb részesedést és az újrabefektetett jövedelmet tekintem relevánsnak Kína működőtőke vizsgálatakor.

A tőke mozgást mutató flow, illetve az állományt kifejező stock adatok más és más célokat szolgálnak. Az időtartam sem azonos, mivel a flow rövid, a stock hosszú távú trendeket reprezentál. Igazodva a hivatalos statisztikákhoz mind az állomány, mind a tőke mozgásra vonatkozó adatok is a speciális célú vállalatok (SCV⁴) eredményei nélkül szerepelnek a tanulmányban. Az MNB statisztikáiban az SCV státuszú cégek forgalmait és állományait a többi rezidens vállalkozástól eltérő módon veszik figyelembe, melynek oka, hogy Magyarország fizetési mérlege és befektetési pozíciója közgazdasági szempontból nézve csak ezen adatok nélkül értelmezhető.

Bár a tanulmány hivatalos MNB adatokra támaszkodott, meg kell azonban jegyeznünk, hogy a számadatok csak a 300 millió Ft feletti saját tőkével rendelkező cégeket reprezentálják. A gyakorlatban szükség lenne kisebb társaságok feltérképezésére is, mivel a kínaiak jelenleg felaprózott vállalkozási struktúrákban gondolkodnak [Matura, 2011]. Ebben a szerkezetben viszonylag sok mikro- és kisvállalkozás működik szemben az igazán jelentős létszámot és tőkét felvonultató cégekkel, melyek száma lényegesen alacsonyabb. Jelenleg azonban az MNB és a NAV adatokból összeállított statisztikák még nem teljes körűek, nincsenek lebontva országok szintjére, így pontos adatok hiányában csak becsülhető a kínai kisvállalkozások szerepvállalása Magyarországon.

A nem rezidensek magyarországi befektetéseinek mérése éves regiszter alapján történik, mely alapja az előző évben benyújtott adóbevallás [MNB, 2008]. Az elemzésben csak olyan tőkeelemek szerepelnek, melyek kizárólag tartós befektetés elérésére irányulnak, ami a gyakorlatban irányítási jogkört jelent, illetve viszonylag hosszabb távon szolgálja a vállalkozást. Az MNB módszertana 10 százaléknyi, vagy azt meghaladó tulajdonosi részesedést veszi figyelembe.

Jelen publikáció csak az UNCTAD által meghatározott tényezőket vizsgálja. Más egyéb magyarázó változók, mint például a speciálisan közép-kelet-európai országokat, illetve magát a kínai tőkét meghatározó faktorok tárgyalása meghaladná a jelenlegi kereteket. Az elemzés jogosságát alátámasztja az a tény is, hogy az UNCTAD FDI-vonzóképességet mérő indexében csak olyan mutatók szerepelnek, melyek nemzetközileg is elfogadottak és

⁴ Offshore vállalatok

összehasonlíthatóak. További előnye az, hogy tükrözi Dunning eklektikus elméletében megfogalmazott szempontokat [Dunning, 1977, 1979, 1988], mely megközelítés az évek során a leginkább időtálló és legtöbbet hivatkozott elméletnek bizonyult. Az UNCTAD hasonló osztályozási rendszert dolgozott ki, mint Dunning, azonban nem a befektetők, hanem a befogadó országok csoportosítására. A csoportosítás alapját a tőkevonzó képességük adja. A jellemzők gazdasági, üzleti és politikai kategóriákba sorolhatók.

Meg kell azonban jegyeznünk azt is, hogy az elmúlt években a vizsgált elemeket többször is megváltoztatták, mely azt mutatja, hogy dinamikus piaci körülmények között rendkívül bonyolult egy-egy mutató számszerűsítése és a modellben való szerepeltetése. Jelen írásban a legaktuálisabb meghatározások kerülnek tárgyalásra, melyeket az UNCTAD 2012-ben tett közzé. Az UNCTAD megkülönböztet tradicionális és nem tradicionális tényezőket⁵. A tradicionálisnak nevezett tényezők közül a természeti erőforrások, a hazai piac és az olcsó munkaerő, a nem tradicionális tényezők közül az infrastruktúra színvonala került be az FDI-t meghatározó körbe.

A korreláció-vizsgálat eredményei

A modell csak bizonyos megkötésekkel fogadható el. Korlátai között mindenképpen meg kell említeni, hogy csak 2001 óta állnak rendelkezésre információk és a rövid időtartam miatt csak részben vonhatók le releváns következtetések. Mindazonáltal a jelenlegi analízis adalékul szolgálhat a Magyarországon jelenlévő kínai befektetők motivációjának leképezésére, azonban a kérdéskör teljes feltárásához elengedhetetlenek a további kutatások.

⁵ UNCTAD: World Investment Report, 1998 (107. old.)

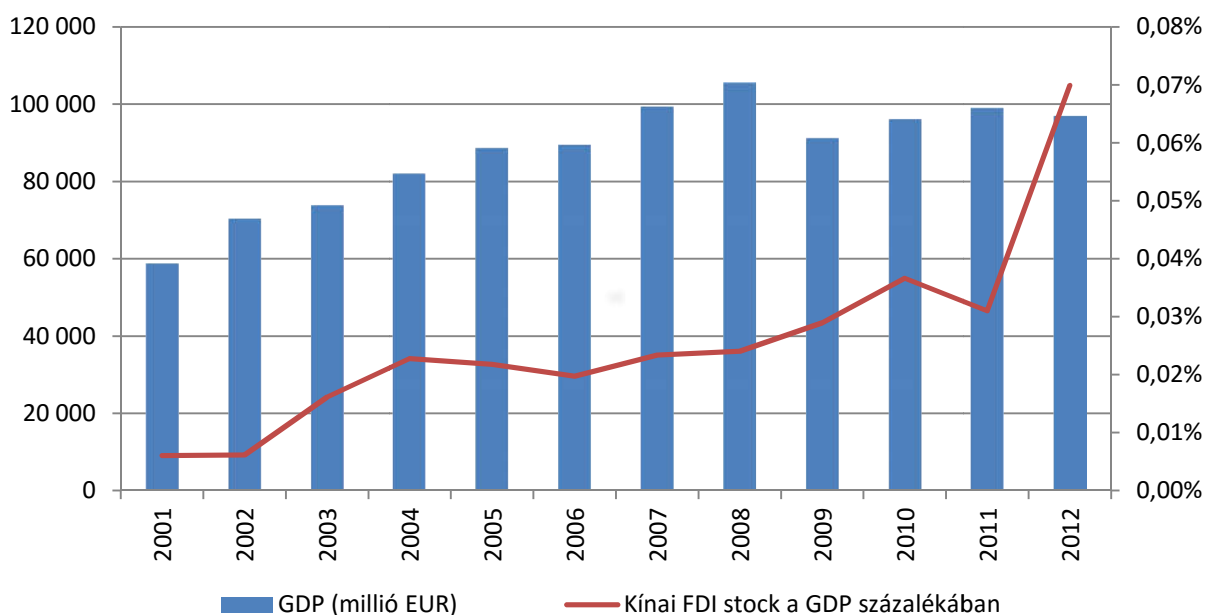
3. táblázat: A korreláció-analízis eredménye, 2001-2012

Megnevezés	Magyarázó változó	FDI stock		FDI flow	
		R ²	p-érték	R ²	p-érték
Piaci vonzerő	GDP (millió USD folyó áron)	0,38	0,03	0,03	0,62
	GDP / fő (USD folyó áron és PPP-ben)	0,70	0,00	0,18	0,17
	GDP növekedési ütem (2000=100%)	0,30	0,07	0,05	0,48
Olcsó munkaerő és szakképzettség	A munka termelékenysége foglalkoztatottanként (2005=100%)	0,34	0,05	0,02	0,63
	A munka termelékenysége (EUR/munkaóra)	0,51	0,01	0,10	0,31
	Számítástechnikai ismeretekkel rendelkezők aránya (%)	0,33	0,17	0,07	0,58
Természeti erőforrások	Nyersanyagok kivitele (folyó áron, millió EUR)	0,80	0,00	0,38	0,03
	Energiahordozók kivitele (folyó áron, millió EUR)	0,69	0,00	0,25	0,10
	Szántóterület (ezer hektár)	0,58	0,00	0,29	0,07
Infrastruktúra	Útsűrűség (km/100 km ²)	0,67	0,00	0,15	0,21
	Aszfaltozott burkolatú utak aránya a teljes úthálózathoz (%)	0,75	0,01	0,07	0,54
	Vasútvonalak hossza (km)	0,25	0,12	0,00	0,94
	Szolgáltatott villamosenergia (milliárd kWh)	0,19	0,15	0,02	0,70
	Vezetékes telefon-fővonalak száma (száz lakosra)	0,72	0,00	0,19	0,15
	Mobiltelefonok száma (száz lakosra)	0,52	0,01	0,07	0,40
	Szélessávú vezetékes internet-előfizetések száma (száz lakosra)	0,48	0,06	0,17	0,31

Forrás: saját számítások Eurostat, MNB, KSH, World Bank adatai alapján

Piac vonzereje. Az éves szintű kínai működőtőke-állomány 2001 és 2012 között megközelítőleg húszszorosára duzzadt, miközben a GDP csak kevesebb, mint a duplájára nőtt. Ennek következtében a kínai tőke a GDP-hez képest egyre jelentősebb szerepet töltött be. Az FDI stock 2012-re egy év leforgása alatt több mint kétszeresére duzzadt, elérve 67,8 millió eurót. Azonban a dinamikus fejlődés ellenére a kínai FDI állomány jelentősége még elég kicsi más nemzetek tőkeállományához viszonyítva.

1. ábra: A kínai működőtőke állomány a GDP viszonylatában Magyarországon, 2001–2012

Forrás: saját grafikon KSH, MNB adatai alapján

A működőtőke-állományt kizárólag csak az egy főre jutó GDP alakulása magyarázta, mivel a szignifikanciaszint öt százalékon belül volt és a R^2 viszonylag magasnak bizonyult. A nominális GDP (folyó áron) gyengén befolyásolta az állományt. Az FDI flow esetében a hatás neutrális volt, azaz ebben az esetben egyik független változó sem tudott érdemi vonzerőt kifejteni. Általában véve a piac mérete jelentősen befolyásolja a régió országaiba irányuló működőtőke alakulását, azonban Magyarországon a kínai befektetők csak a GDP/fő növekedésére reagáltak pozitívan, azaz elmondható, hogy a piac méretének alakulása csak részben befolyásolta a tőkebeáramlást Kínából.

Olcsó munkaerő és a szakképzettség. A rendszerváltás után Magyarország leginkább ezt az előnyt próbálta kihasználni, mivel képzett, de olcsó munkaerővel próbálták növelni a

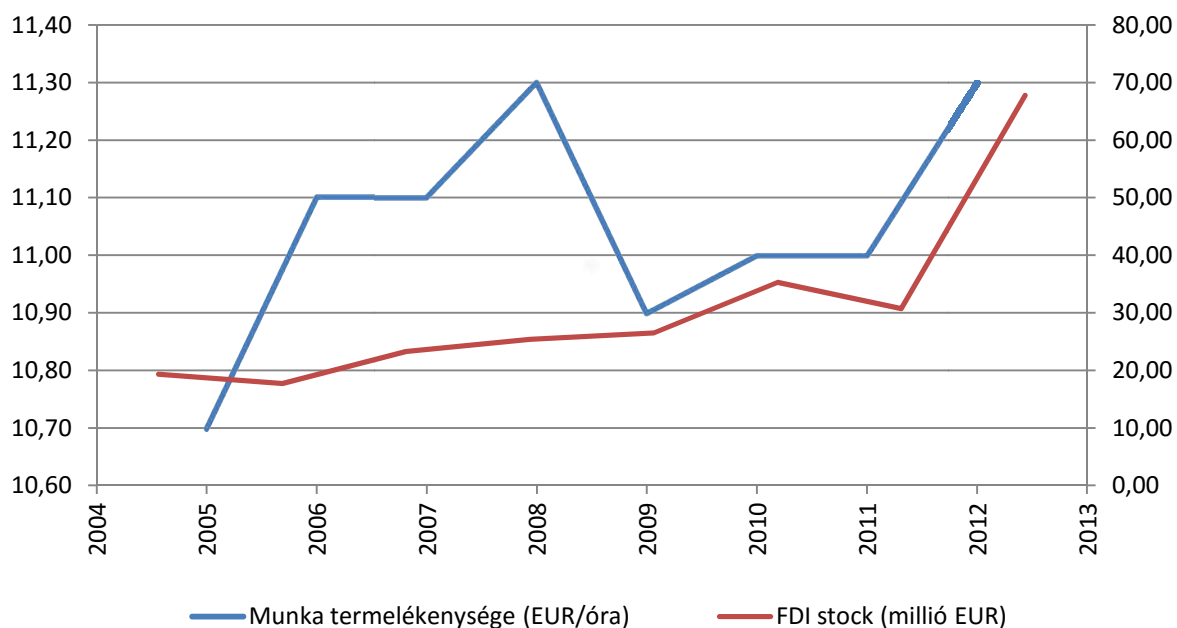
tőkevonzó képességet. A XXI. század elején jellemzően a periféria-országok olcsó munkaerővel alacsony hozzáadott értékű termékeket állítanak elő, melyek felvevőpiacai a tőkeerős centrumterületek országai [Ivicz-Katona-Schlett, 2004]. Az alacsony bérszínvonalú munkaerő megléte elsősorban olyan vállalatoknál jelent előnyt, melyek munka-intenzív tevékenységet folytatnak [Fazekas, 2000]. Azok a vállalkozások, melyek a szakképzett munkaerőre építköznek, magasabb béreket juttatnak a náluk dolgozó szakembereknek.

Mindazonáltal nem szabad elfelejteni azt a tényt sem, hogy a külföldi működőtőkét nyújtó vállalatok vezetőinek befektetési szándékait nemcsak a bérek nominál értéke, hanem a munka termelékenysége is jelentősen meghatározza. Hazánk és Európa sem képes az alacsony bérszínvonallal versenyezni olyan országokkal, mint Kína, ezért a magas hozzáadott érték lehet a megoldás az olcsó munkaerővel szemben⁶. Bizonyos iparágakban (például a szolgáltatóiparban) az olcsó munkaerő már elvesztette vezető jelentőségét, ugyanakkor felértékelődtek a helyi piac sajátosságai, mint például a jövedelmek alakulása, piac telítettség, infrastruktúra és a helyi piacokban rejlő egyéb lehetőségek [Némedi-Varga, 1998].

A tendenciákat figyelembe véve elmondható, hogy a kínai tőke kifejezetten keresi az olyan országokat, melyekben olcsó a munkaerő [Wang, 2002]. A munka termelékenységét figyelembe véve a munkaóránként jelentkező euróban kifejezett bérköltség esetében közepes, míg a 2005-ös értékben kifejezett mutató esetében gyenge kapcsolat fedezhető fel. A termelékenység és az FDI stock közötti kapcsolat meglétére bizonyítékként szolgál a lenti ábra is, amin jó látható, hogy az óránként euróban kifejezett munkatermelékenység és működőtőke-állomány lényegében együtt mozgott az elmúlt években. Nem szabad azonban elfelejtenünk azt a tényt, hogy az elemzés csak a 300 millió Ft feletti saját tőkével rendelkező cégekre vonatkozik. A kisebb vállalkozások esetében mások lennének az eredmények, mivel feltételezhetően a hazánkban megtelepült kínai KKV-k nagyobb arányban alkalmaznak olcsó, kínai munkaerőt. A számítástechnikai ismeretek nem befolyásolták a Magyarországra irányuló kínai tőke volumenét. Az olcsó munkaerő és a szakképzettség, valamint a tőkemozgás között nem létezik kapcsolat.

⁶ Magyar Köztársaság Kormánya: Új Magyarország Fejlesztési Terv, Magyarország Nemzeti Stratégia Referenciakerete 2007-2013, Foglalkoztatás és növekedés

2. ábra: A kínai működőtőke állomány és a munka termelékenységének alakulása Magyarországon, 2005–2012

Forrás: saját grafikon Eurostat, MNB adatai alapján

Természeti erőforrások. A kínai befektetők előszeretettel keresik fel az olyan országokat, melyek óriási nyersanyag tartalékkal rendelkeznek. Többek között ez indokolja a hatalmas méretű afrikai beruházásokat is, melyek elsősorban réz és vasérc kiaknázására irányulnak⁷, vagy a közép-ázsiai olajmezők megszerzését. A természeti erőforrásokhoz való közelség meghatározó szerepet tölt be a kínai motivációs tényezők között [Wang, 2002; Poncet, 2005], mely így a piacszerzés mellett a legfontosabb hajtóerőt tölti be a kínai működőtőke-kivitelben [Dunning-Kim-Park, 2008]. Ennek az oka abban a tényben keresendő, hogy Kínában a nyersanyagok és energiahordozók iránti kereslet szinte kielégíthetetlen, ráadásul a világpiacon kialakult magas piaci árak is stimulálhatják a kínai beruházók befektetési kedvét.

Ezt a jelenséget gyakorlatilag a mostani elemzés is világosan tükrözi az FDI stock esetében annak ellenére, hogy hazánk ásványi nyersanyagokban közepesen ellátott ország [Hanh-Hudák-Loboda, 1998]. Mindhárom mutató magyarázó ereje magasnak bizonyult, szignifikanciaszintjük egy százalék alatt van. Az előrejelzések szerint a közeljövőben sem fog változni a kínai természeti erőforrás igény [Hanemann-Rosen, 2012], így várhatóan a jövőbeni elemzések is hasonló eredménnyel szolgálnak majd. Annak eldöntésére azonban,

⁷ <http://www.fdicchina.com/articles/chinas-strategic-global-investments-2>

hogy a természeti erőforrások és a kínai tőke kapcsolata valójában milyen minőséget képvisel, érdemes lenne befektetési ágazatonként is megvizsgálni az állomány alakulását. A nyersanyagok kivitele gyengén befolyásolta az FDI flow alakulását, azonban a többi mutatónál a kapcsolat nem volt szignifikáns.

Kína növekedése a hatalmas energiaéhség mellett rendkívüli környezetszennyezéssel is jár, ezért hosszú távon Kínának az anyag- és energiaintenzitás csökkentése lehet a célja. Hazánk úgy ágyazódhatna be ebbe a folyamatba, hogy a környezettechnika hazai sikereit alapul véve megerősíthetné a technológia exportját, így a hazai cégek is részesedhetnének a kínai gazdasági növekedésből [Hugyecz, 2009]. Ez nem valósulhat meg a vállalkozások feltőkésítése és megfelelő állami szerepvállalás nélkül (megfelelő gazdaságpolitika, ösztönzők kiépítése). Ezek a befektetések akár részben meg is valósulhatnának kínai tőkéből, így ez mindenképpen egy kiaknázandó lehetőség lehet a kínai tőke import szempontjából.

Infrastruktúra. A kínai tőkeexportban – az energia és a nyersanyagok megszerzése mellett – az infrastruktúra az egyik legjelentősebb tényező. Önmagában az infrastruktúra egy ország gazdaságának fejlettségét tükrözi és közvetlen hatással nincs a tőkevonzásra. Ebből kifolyólag egy magas színvonalú hálózattal rendelkező ország vonzza a tőkét, mivel fejlettebb és könnyebben elérhetővé teszi a telephelyet, mely szempont mindenképpen fontos a befektetői motivációk vizsgálatakor. A megfelelő és modern infrastruktúra jótékony hatással van a működőtőke-beáramlásra, melyet Moosa-Cardac 140 országra kiterjedő empirikus elemzése is igazolt [Moosa-Cardac, 2003].

A jelenlegi politikai szándék arra enged következtetni, hogy hazánk fel akarja gyorsítani a pénzügyi és infrastrukturális együttműködést Kínával és erre a kínai fél részéről is igény mutatkozik. Kína ösztönzi a kínai infrastrukturális beruházásokat, mivel érdekük, hogy Magyarországon kisebb bázisokat alakítsanak ki annak érdekében, hogy az EU-ba történő kínai turisták és áruk továbbítása minél gördülékenyebben történjen.

Az infrastrukturális háttér rendkívül vegyes képet mutatott. Az FDI stock esetében szinte mindegyik változó – kivéve a vasútvonalak hosszát és a szolgáltatott villamosenergiát – öt százalékos szignifikancia szint alatt maradt és erősen befolyásolta a függő változót. Az FDI flow-ra egyetlen egy változó sem tudott jelentős hatást kifejteni. A tőkeállomány alakulása azt támasztja alá, hogy a megfelelő hálózati háttér az egyik meghatározója a kínai működőtőke-beáramlásnak.

Az áhított hídfeállási szerep eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő infrastruktúra kialakítása, azonban itt régiós szintű összefogásra lenne szükség. Az egyik legnagyobb

kihívást jelentő, ugyanakkor a legpotenciálisabb területet kétségtelenül a tengeri szállításhoz kapcsolódó logisztika jelenti. Hazánk nem rendelkezik tengerrel csupán folyami, illetve kombinált átrakodó kapacitásokkal. Mivel a kínai áru az európai kikötőkből egyből a rendeltetési helyére indul, ezért hazánk csak az áru továbbításának lehetőségeit aknázhatja ki [Novák-Túry, 2009]. Olyan formában is érdemes továbbgondolni a feladatot, hogy magyar vállalkozók részt vehetnének a tengeri kikötői kapacitások és szolgáltatások bővítésében, mivel a kirakodói logisztikai kapacitás és a hazai elosztó, szállító kapacitás együttes megléte jelenthet garanciát hazánk földrajzi helyzeti előnyének kihasználására.

A távolság nagyban meghatározza az egyes országokkal való kapcsolatok kialakítását, mivel a költségeket alapvetően a fizikai és az időtényező is befolyásolja. Ennek alapján az Adriai tenger van a legközelebb, ami infrastrukturálisan is megfelelő. Az említett két szempont mellett azonban figyelembe kell venni az egyes helyeken megforduló kínai áruk volumenét is, melyek alapján jelentősnek mondhatók a román és a lengyel kikötők is. Magyarországnak elemi érdeke, hogy partnerségi kapcsolatokat alakítson ki a környező országokkal, elsősorban Szlovéniával, Romániával és Lengyelországgal.

Következtetések

A kínai működőtőke-beáramlást számtalan tényező indokolhatja. A hagyományos mikroökonómiai megközelítés szerint az FDI célja a természeti erőforrások és új piacok megszerzése, stratégiai eszközök megvásárlása és a határokon átnyúló működés hatékonyságának növelése [Hanemann-Rosen, 2012]. A felsorolt jellemzők a kínai tőkére is teljesen igazak, de az elmúlt évek során új motivációk is előtérbe kerültek, melyek közül a piaci penetráció, az új szolgáltatási lehetőségek és eszközök keresése emelkedik ki. Ezzel kapcsolatban a kínai cégek elvárása az, hogy versenyelőnyt szerezhessenek Kínában és külföldön egyaránt.

A fenti publikáció legfőbb célja az UNCTAD által meghatározott magyarázó tényezők vizsgálata volt, annak eldöntése érdekében, hogy mely változók befolyásolták a Magyarországra érkező kínai működőtőke-beáramlást. A Dunning elméleteire alapozott szempontrendszerek csak részben tudták igazolni az FDI alakulását Magyarországon, mivel a független változók csak a kínai tőkeállomány alakulását magyarázták, a tőkeforgalom esetében nem sikerült igazolni összefüggéseket.

A piac méretét vizsgálva a legerősebb magyarázó erővel az egy főre jutó GDP rendelkezett és a nominális GDP nagysága is alacsony szinten, de meghatározta az állomány alakulását. Részben igazolódott tehát, hogy a tőkeimportáló ország piacának vonzereje és a kínai működőtőke-állomány között összefüggés van.

A jelenlegi elemzés – melybe csak a tőkeerős multinacionális cégek kerültek be – azt bizonyította, hogy a kínai tőke gyengén, vagy közepesen reagál a munka termelékenységének változására. Feltételezhetően a jövőben még szorosabb lesz a kapcsolat, mivel a munka termelékenysége egyre inkább hangsúlyos szerepet kap a kínai befektetők motivációinál. A folyamatos drágulás ellenére a kínai munkaerő még mindig köztudottan olcsóbb a magyarnál, ebből következően hazánknak igazodnia kellene a nemzetközi viszonyokhoz, azaz magasabb szellemi tartalmat, nagyobb hozzáadott értéket és hatékonyabb munkát kell felmutatnia. Összességében véve szakítani kell tehát a periféria-országokra jellemző stratégiával [Ivics-Katona-Schlett, 2004], mivel pusztán a munkabéreket tekintve hazánk nem tudja felvenni a versenyt Kínával.

Bár az analízis azt is megerősítette, hogy a kínai tőke szempontjából a természeti erőforrások megléte még olyan nyersanyagokban közepesen ellátott ország esetében, mint hazánk is jelentős kérdés, azonban további elemzések szükségesek annak eldöntésére, hogy valójában mennyire szoros is ez a kapcsolat. Az azonban elmondható, hogy a fellendülő kínai gazdaság számos környezeti problémával is jár, így a természeti erőforrások befektetései mellett érdemes lenne erősíteni a környezetvédelmi beruházásokat is, amiből a hazai vállalkozások is részesülhetnének.

Az infrastruktúra alakulása a kínai tőke egyik meghatározó mozgatórugója, melynek megfelelően a korreláció-analízis is rámutatott a működőtőke-állománnyal való kapcsolatra. A kereskedelmet figyelembe véve Kína még korántsem ért el teljesítőképessége csúcsára, így arra lehet számítani, hogy további importnövekedés várható a közép-kelet-európai térségben. Az egyes kiemelt beruházások megvalósulásához és hatékony működtetéséhez Kínán kívül több európai országgal is érdemes lenne stratégiai kapcsolatokat létesíteni, mely régiós összefogást feltételez.

Irodalom

- A Magyar Köztársaság Kormánya (2007): *Új Magyarország fejlesztési terv: Magyarország nemzeti stratégiai referenciakerete 2007-2013: Foglalkoztatás és növekedés*. A Magyar Köztársaság Kormánya, Budapest.
- Dunning, J. H. (1977): „Trade location of economic activity and the MNE: a search for an eclectic approach”. In: Hesselborn, P. O. & Phlin, B. & Wijkman, P. M. (szerk.): *The International Allocation of Economic Activity*. MacMillan, London, pp: 395–418.
- Dunning, J. H. (1979): „Explaining changing patterns of international production, in defence of the eclectic theory”. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 41, pp. 269–295.
- Dunning, J. H. (1988): „The eclectic paradigm of international production: a restatement and some possible extension”. *Journal of International Business Studies*, 19, pp. 1–31.
- Dunning, J. H. & Kim, C. & Park, D. (2008): „Old wine in new bottles: A comparison of emerging market TNCs today and developed country TNCs thirty years ago”. *SLPTMD Working Paper Series*, University of Oxford, 11.
- Eurostat: Statistics, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
- Fazekas, K. (2000): „A külföldi működőtőke-beáramlás hatása a munkaerő-piac regionális különbségeire Magyarországon”. *Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek*, MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont, 3(5), pp. 1–29.
- FDI China (2013): China’s strategic global investments. FDI China. Letöltve: 2013. május 27. <http://www.fdochina.com/articles/chinas-strategic-global-investments-2/>
- Hahn, Gy. & Hudák, É. & Loboda, Z. (1998): „Az Észak-magyarországi-középhegység ásványi nyersanyagai és bányászata”. *Földrajzi Értesítő*, 47(3), pp. 317–358.
- Hanemann, T. & Rosen, D. H. (2012): „China invests in Europe: Patterns, impacts, and policy implications”. *Rhodium Group*, New York, USA.
- Hugyecz, A. (2009): „Kína: nyersanyag és energiapiacok. Együttműködési és konfliktusmezők Magyarország számára”. In: Inotai & Juhász: *Stratégiai kutatások: A változó Kína - IV. Kína a nemzetközi gazdasági erőtérben*, MTA VKI – MeH, Budapest, pp. 118-186.
- Ivicz, M. & Katona, K. & Schlett, A. (2004): „Vonzó-e Magyarország a külföldi működőtőke számára?” *JATEPress*, Szeged, pp. 62–73.
- Katona, K. (2006): „A magyarországi tőkeimportot befolyásoló tényezők újraértelmezése”. *Közgazdasági Szemle*, 53(11), pp. 986–1001.

- Katona, K. (2007): *Vonzások és választások a tőkepiacon: A külföldi működőtőke-befektetések elmélete és szerepe a magyarországi gazdasági átalakulásban*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Központi Statisztikai Hivatal: STADAT, <http://www.ksh.hu/stadat>
- Maddala, G. S. (2004): *Bevezetés az ökonometriába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Magyar Nemzeti Bank (2007): *Közvetlen tőkebefektetés statisztika Magyarország 1995-2005*. Magyar Nemzeti Bank, Budapest.
- Magyar Nemzeti Bank (2012): *Magyarország fizetésimérleg- és külfölddel szembeni befektetésipozíció-statisztikái*. Magyar Nemzeti Bank, Budapest.
- Magyar Nemzeti Bank: Statisztika, <http://www.mnb.hu/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok>
- Matura, T. (2011): „Kína európai befektetései és a magyar kapcsolatok”. *Magyar Külügyi Intézet*, 4(40), pp. 1–11.
- Moosa, I. A. & Cardak, B. A. (2003): „The determinants of foreign direct investment: An extreme bound analysis”. *School of Business discussion paper*, A 03.02. La Trobe University, School of Business, Bundoora, Ausztrália.
- Némedi-Varga, Sz. (1998): „A külföldi tőkeberuházások a világgazdaságban”. *Statisztikai Szemle*, 76(4-5), pp. 390–407.
- Novák, T. & Túry, G. (2009): „Magyarország, mint regionális központ Kína számára Közép-, Kelet- és Délkelet-Európában – a regionális kooperáció lehetőségei”. In: Inotai A. & Juhász Ó.: *Stratégiai kutatások: A változó Kína -III. Magyar-kínai kapcsolatok fejlesztésének néhány területe*, MTA VKI - MeH, Budapest. pp. 123-149.
- Poncet, S. (2009): „Inward and outward FDI in China”. In: Greenaway, D. & Milner, C. & Shujie Y. (szerk.): *China and the World Economy: consequences and challenges*, Forthcoming, London, Nagy-Britannia.
- The World Bank: Data, <http://data.worldbank.org/>
- UNCTAD (1998, 2012): World Investment Report, www.unctad.org.
- Wang, M. Y. (2002): „The motivations behind China’s government-initiated industrial investments overseas”. *Pacific Affairs*, University of British Columbia, 75(2), pp. 187–206.

Mellékletek

1. melléklet: A Magyarországra áramló kínai működőtőke-beruházásokat befolyásoló

UNCTAD tényezők adatainak forrása

Változók	Az adatok forrása
GDP (millió USD folyó áron)	KSH
GDP/fő (USD folyó áron és PPP-ben)	KSH
GDP növekedési ütem (2000=100%)	KSH
A munka termelékenysége foglalkoztatottanként (2005=100%)	Eurostat
A munka termelékenysége (EUR/munkaóra)	Eurostat
Számítástechnikai ismeretekkel rendelkezők aránya (%)	Eurostat
Nyersanyagok kivitele (folyó áron, millió EUR)	KSH
Energiahordozók kivitele (folyó áron, millió EUR)	KSH
Szántóterület (ezer hektár)	KSH
Útsűrűség (km/100 km ²)	KSH
Aszfaltozott burkolatú utak aránya a teljes úthálózathoz (%)	World Bank
Vasútvonalak hossza (km)	Eurostat, KSH
Szolgáltatott villamosenergia (milliárd kWh)	KSH
Vezetékes telefon-fővonalak száma (száz lakosra)	KSH
Mobiltelefonok száma (száz lakosra)	KSH
Szélessávú vezetékes internet-előfizetések száma (száz lakosra)	KSH
Kínai FDI flow (millió EUR)	MNB
Kínai FDI stock (millió EUR)	MNB

2. melléklet: A Magyarországra áramló kínai működőtőke-beruházásokat befolyásoló UNCTAD tényezők és az FDI alakulása, 2001-2012

Változók	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
GDP (millió USD folyó áron)	52 712	66 353	83 490	101 984	110 277	112 466	135 939	154 502	126 701	127 376	137 528	124 455
GDP / fő (USD folyó áron és PPP-ben)	13 399	14 669	15 349	16 188	16 975	18 274	18 922	20 430	20 251	20 625	21 455	22 124
GDP növekedési ütem (2000=100%)	1,04	1,05	1,04	1,05	1,04	1,04	1	1,01	0,93	1,01	1,02	0,98
A munka termelékenysége foglalkoztatottnként (2005=100%)	83,4	87,3	90,6	95,9	100	103,4	102,8	105,6	101	101,2	102,5	100,6
A munka termelékenysége (EUR/munkaóra)	8,9	9,3	9,7	10,3	10,7	11,1	11,1	11,3	10,9	11	11	11,3
Számítástechnikai ismeretekkel rendelkezők aránya (%)				25	37	52	54		56		61	63
Nyersanyagok kivitele (folyó áron, millió EUR)	674	731	786	972	993	1 119	1 314	1 726	1 301	1 732	2 436	2 733
Energiahordozók kivitele (folyó áron, millió EUR)	658	597	621	849	1 365	1 460	2 003	2 751	1 523	2 024	2 898	3 234
Szántóterület (ezer hektár)	4 516	4 516	4 516	4 510	4 513	4 510	4 506	4 503	4 502	4 322	4 322	4 324
Útsűrűség (km/100 km ²)	32,6	32,7	32,8	32,9	33,1	33,4	33,5	33,7	33,7	34	34,1	34,1
Aszfaltozott burkolatú utak aránya a teljes úthálózathoz (%)	43,7	43,9	43,9			38	37,7	37,6	38	38,1		
Vasútvonalak hossza (km)	7 679	7 676	7 681	7 685	7 685	8 135	7 808	7 813	7 390	7 278	7 163	
Szolgáltatott villamosenergia (milliárd kWh)	32	33	33	34	34	35	35	35	33	34	34	34
Vezetékes telefon-fővonalak száma (száz lakosra)	37	37	36	36	35	34	33	32	31	31	30	29
Mobiltelefonok száma (száz lakosra)	49	68	78	86	92	99	110	122	118	120	117	116
Szélessávú vezetékes internet-előfizetések száma (száz lakosra)					6	12	14	17	19	21	22	23
Kínai FDI flow (millió EUR)	-0,7	5,3	3,1	12	6,4	3,8	3,7	3,3	0,9	9,7	1,9	55,5
Kínai FDI stock (millió EUR)	3,6	4,3	12	18,7	19,3	17,7	23,2	25,4	26,5	35,3	30,7	67,8